

ÇOCUK İSTİSMARINI HUKUKİLEŞTİRMEK: LANZAROTE SÖZLEŞMESİ

Mücahit GÜLTEKİN, 7 Mayıs 2020

<https://www.youtube.com/watch?v=aNcrEPfxnYA>

Değerli arkadaşlar, hepiniz hoş geldiniz. Bu gün sizinle gerçekten insan olan herkesin midelerini bulandırabilecek bir konuyu, çocukların cinsel istismarının, cinsel sömürsünün uluslar arası hukuk tarafından, uluslararası sözleşmeler tarafından nasıl legalize edildiğini, nasıl teşvik edildiğini konuşacağız.

Bugün, maalesef Türkiye'nin de altına imza atmış olduğu Lanzarote Sözleşmesinden bahsedeceğiz. Şimdi konu, benim için aslında bir kaç yıl önce gazetelerde bir haber görmemle birlikte başladı.

2017 yılının Ekim ayında gazeteler Vlada Dzyuba isminde Esse Firması adına çalışan bir mankenin, podyumda çok çalışmaktan dolayı öldüğünü yazdılar. Olay gerçekten çok dramatikti. Fakat haberin veriliş şekli çok ilginçti. Çünkü neredeyse bütün basın böyle söz birliği yapmışçasına "genç manken çok çalışmaktan dolayı öldü" şeklinde verdiler haberi. Genç kavramına dikkat ediyoruz değil mi? 14 yaşındaki bir çocuktan bahsediyoruz. Fakat ilginç olan şey şu ki; bir kaç gün sonra Vlada Dzyuba'nın çok çalışmaktan dolayı değil de zehirlenerek öldürülmüş olabileceğini iddia eden haberler yayılmaya başlandı. Çünkü Vlada'nın vücudunda toksit maddelere rastlanmıştı. Haberlere göre yapılan otopsi sonucunda zehirli maddelere rastlanmıştı.

Şimdi böyle bir durum karşısında insan ne bekliyor? Yani işte, insan hakları örgütleri ayağa kalksın, kadın hakları savunucuları ortalığı birbirine katsın, çocuk hakları savunucuları kıyameti koparsın, sokaklara çıksınlar, yürüyüş yapsınlar, dilekçe yazsınlar, siyasileri baskı altında tutsunlar, filan. Bunu bekliyoruz değil mi? Hayır hiçbirisi olmadı, hiçbirisi olmadı.

Vlada ile ilgili haberler gazetelerin magazin sayfalarında, ikinci üçüncü sayfalarında yer alıp okunup geçip gitti. Şimdi ben bu olayı okuyunca Vlada Dzyuba'nın haberlerini de takip ettim. Şu kafama takıldı; Dedim ki; Acaba moda sektöründe Vlada'nın koşullarında çalışan kaç tane çocuk var? Moda endüstrisinde, belki Vlada Dzyuba kadar işte ölüme gidecek kadar olmasa da yine de büyük acılar çeken ve büyük dayatmalarla zor koşullar altında çalışan kaç tane çocuk var? Bunu araştırmaya başladım. Ama maalesef çok fazla bilgiye rastladığımı söyleyemem. Çünkü hani vardır ya böyle ser verip sır vermeyen sektörler vardır. İşte moda endüstrisinin çocuklarla ilişkisi de böyle bir şey, yani bu konuda çok fazla bilgiye rastlayamıyorsunuz.

Fakat iki bilgi dikkatimi çekti, bunu sizlerle paylaşmak istiyorum; birincisi hem Türkiye'deki hem dünyadaki manken ajanslarının çocuklarla çok küçük yaştan itibaren çalışmaya başladığını öğrendim. Yani böyle 2-3-4 yaşlarından itibaren manken ajansları çocukları defilelerde, podyumlarda kullanmaya başlıyorlar. Bir bunu gördüm, Türkiye'deki manken ajanslarını incelerseniz gerçekten gördükleriniz sizi sadece şaşırtmak değil de korkuta da bilir, ürküte de bilir, gördüğünüz şeyler. Ama asıl bilgiyi araştırırken Jennifer SKY isminde bir mankeni görmemle elde ettim. Jennifer Sky moda endüstrisinin çocuklarla olan kirliliğini, sektörün içerisinden gelen birisi olarak anlattığı için söyledikleri son derece önemliydi. YouTube'da bir videosuna rastlamıştım Jennifer Sky'ın. Söylediklerini aynen aktarmak istiyorum. Çünkü her biri kelimesi ama her biri kelimesi son derece önemli diye düşünüyorum. Şöyle diyor Jennifer Sky:

"14 yaşında evimi, Japonya, İtalya, Fransa, Meksika ve New York için terk ettim. Yetişkinler tarafından çevrilmişim. 14 yaşında birinin kaldıramayacağı ortamlara konulmuşum. Birçok kez gece yarısına kadar uzun bir süre çalıştım. Bir keresinde benim tam anlamıyla maviye dönene kadar buz gibi suda beklemek zorunda bırakıldım. Sonunda sosyal kişiliğim değişti, iyice içe kapanık oldum ve kolayca ürkmeye başladım. Benim için yeni yerlere gitmek yeni restoranlarda bir şeyler yemek Hatta köşedeki Markete gitmek bile korkutucu olmaya başlamıştı. Aşırı ürkek olmuştum, artık konuşmuyordum. Yaşadığım belirtilerinin ne olduğunu anlamam 20 yılımı aldı. Ben bunu model giysilerinin içinde kaybolmak olarak tanımlıyorum. Fakat aslında bu travma sonrası stres bozukluğuydu. Modellerin %54 'ü 16 yaşında veya daha küçükken işe başlıyor. Ajanslar 13 yaşında işe almaya başlıyor. Gözde moda dergilerinizdeki birçok fotoğraf kadın gibi gözüksün diye giydirilen küçük kızlar. Tahrik etmek modanın dili ve trilyonlarca dolar hâsılat elde ederken neden endüstri değişmeli? Çünkü çocuklar zarar görüyor."

Şimdi Jennifer Sky'ın söylediklerini de dinledikten sonra araştırmalarımın devam ettim. Ama dediğim gibi böyle çok ciddi bilgiler edindiğimi söyleyemem. Ama belki daha ciddi bir şekilde daha derin bir şekilde araştırmak gerekiyor konuyu. Fakat şunu düşündüm, dedim ki; yani bu çocukları, işte dünyada uluslararası iş örgütü var, çocuk hakları sözleşmeleri falan var, uluslararası sözleşmeler var. Bunlar legal bir güvence sağlamıyor mu, bunlar korumuyor mu? Yani işte burada bir istismar var, burada bir sömürü var, yani böyle bir devasa sektör. Üstelik bir şov sektörü, eğlence endüstrisi, bütün dünyanın gözü önünde yaptığına göre. Yani sözleşmeler filan bunlar niçin müdahale etmiyor? Bunu düşündüm ve Lanzarote Sözleşmesiyle işte bu araştırma sürecinde karşılaştım.

Öncelikle sözleşmenin tam ismine dikkatinizi çekmek istiyorum: "*Çocukların Cinsel Suiistimal ve Cinsel İstismara karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*" Bu Sözleşme Türkiye tarafından da imzalanmış ve 10.09.2011 tarihinde resmi gazetede yayın-

lanmış. Sözleşmenin hemen tanımlar bölümünde çocuk pek çok uluslararası belgede olduğu gibi 18 yaşın altındaki bütün kişiler olarak tanımlanıyor ve yine tanımlar bölümünde sözleşmenin özellikle 18 ve 23. maddeleri arasının daha önemli olduğunu anlıyoruz. Çünkü hem çocuğun cinsel sömürüsü ve cinsel istismarı bu maddelerde tanımlanıyor, hem de bunlara uygulanabilecek cezai müeyyideler yine bu maddeler içerisinde yer alıyor.

Şimdi ben sözleşmeyi okumaya başladım. 50 maddeden oluşan bir sözleşme. Bunu belki ayrıca analiz etmemiz gerekiyor ama yani tek tek bütün maddelerin üzerinden değil de bir kaç tane çok ama çok önemli; gerçekten kritik olan ve videonun başında da mide bulandırıcı dediğim maddelere gelmek istiyorum.

Bunlardan ilki, sırasıyla gitmeyeceğim çünkü benim takip ettiğim süreç içerisinde, yani benim öğrenme tecrübemin aşamalarını da birazcık size yansıtmak istiyorum. Şimdi 20. maddenin 2- 3 ve 4. fıkralarını size okumak istiyorum. Lütfen maddeleri dikkatle dinleyin. Şimdi videonun bu bölümünde küçük bir parantez açarak şunu ifade etmek istiyorum; şimdi birkaç dakika böyle hukuki maddelerden bahsedeceğiz, fıkralardan bahsedeceğiz. Bu maddeleri okuyacağız filan. Bazılarının belki canı sıkılabilir, fakat lütfen dinlemeye devam edin, çünkü uluslararası sözleşmelerde hukuki metinlerdeki maddeler bizim hayatlarımızı radikal anlamda dönüşüme uğratabilecek maddelerdir. Yani bir filme dayanarak, bir romana dayanarak, bir edebi esere dayanarak kimse sizin seyahat hakkınızı elinizden alamaz. Kimse sizin evinize baskın düzenleyemez. Kimse sizi alıp bir hücreye koyamaz. Ama bütün bunların hepsini bir hukuki maddeye dayanarak yapabilir. O yüzden hukuki metinleri dikkatli bir şekilde noktası virgüline kadar ayrıntılı bir şekilde okumamız gerekir.

20. Maddenin ikinci fıkrası, çocuk pornografisini tanımlıyor ve diyor ki ; "Görsel olarak bir çocuğun gerçek veya temsili açık cinsel ilişkiye girdiğini ortaya koyan veya bir çocuğun cinsel organlarının cinsel amaç öncelikli olarak her türlü gösterimini içeren herhangi bir materyali ifade eder". Şimdi 3. fıkraya lütfen konsantre olalım. Diyor ki;

"Taraflardan her biri aşağıda belirtilen pornografik materyallerin üretimi ve sahipliğine 1- a ve e fıkralarını kısmen veya tamamen uygulamama hakkını saklı tutabilir. (20/3)"

Devam ediyor;

"Tamamen temsili sunumlardan veya var olmayan bir çocuğun görüntülerinden oluşan; 18. maddenin 2. fıkrasının uygulanmasında belirlenen yaşa ulaşmış ve bu görüntüleri kendi rızalarıyla ve sadece kendi özel kullanımları için üretilen iyeliklerinde bulunduran çocukları içeren..."

Toparlayalım. Ne demiş oldu 3. fıkra? Diyor ki; aşağıda belirtilen kesim, bu sözleşmede belirtilen cezaları vermek konusunda devletler toleranslı olabilir, yani kısmen ya da tamamen uygulamamak hakkına sahiptir. Şimdi ben maddeleri okuduğumda tabii ki şunu anladım, do-

ğal olarak. Dedim ki yani çocukların ürettiği kendi kişisel kullanımlarıyla sınırlı dahi olsa, çocuk pornografisini özünde yasaklamayan, özünde serbest bırakmak toleransı gösteren bir uluslararası metinle karşı karşıyayız. Tabii ki ben bir hukukçu olmadığım için kendi anladığım şeyden de emin olmadığım için, sonuçta bir İstanbul Sözleşmesi tecrübem de var yani daha önceden, bu tür sözleşmeleri daha iyi açımlayan, operasyonel tanımlar yapan metinler aramaya başladım ve biraz sonra size bunlardan bir tanesi ile ilgili, bu maddelerin açıklamalarını aktaran bir metinden bahsedeceğim. O açıklayıcı metne geçmeden önce şu 20. maddenin 1. fıkrasının a ve e bentlerini aktarmak istiyorum.

Madde 20 – Çocuk pornografisine ilişkin suçlar

1) Tarafların her biri, aşağıdaki kasti davranışların, haksız yere gerçekleştirilmesi halinde, suç teşkil etmesinin sağlanması için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaktır:

- a- çocuk pornografisi üretmek;
- b -çocuk pornografisi sunmak veya temin etmek;
- c -çocuk pornografisini dağıtmak veya iletmek;
- d- kendisi veya başka biri için çocuk pornografisi tedarik etmek;
- e- çocuk pornografisine sahip olmak;

Maddenin 1-a bendi, çocuk pornografisi üretimi, 1-e bendi ise çocuk pornografisine sahip olmak, diyor.

Şimdi lütfen 20. maddenin 4. fıkrasını da dikkatli bir şekilde inceleyelim: "*Tarafların her biri madde 1.f'yi kısmen veya tamamen uygulamama hakkını saklı tutabilir.*" 1.f maddesi ne diyor? "*Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak çocuk pornografisine bilerek erişim sağlamak.*"

Şimdi biraz önce ifade ettiğim gibi hukukçu olmadığım için ben anladığım şeylerden emin olamadım. Çünkü bu okuduklarıma göre Lanzarote Sözleşmesi çocukların çocuk pornografisi üretmesini ve kullanmasını, kendi kişisel kullanımlarıyla sınırlı da olsa, yasaklamıyor, buna tolerans gösteriyor.

Burada size Lüksemburg Raporundan bahsetmek istiyorum. Lüksemburg raporu 2016 yılında yayınlanmış, Çocukların Cinsel Sömürü Ve Cinsel İstismardan Korunması İçin Terimler Ve Kavramlar Kılavuzu. Ben bu raporun çok ayrıntılı bir analizini yaptım. İnşallah başka videolarda bu raporu daha ayrıntılı bir şekilde analiz edeceğim. Fakat sadece size biraz önce okumuş olduğum şu maddelerle ilişkili bölümlerini okumak istiyorum. Fakat ondan önce bu raporun uluslararası yetkinlikte uluslararası saygınlığı olan bir rapor olduğunun altını çizmek istiyorum, o yüzden raporu hazırlayan kurumlara dikkatinizi çekiyorum. Kimler var içlerinde? Afrika Çocuk Hakları ve Refahı Komitesi, Avrupa Konseyi Sekreteryası, BM Çocuk Hakları Komitesi, BM Çocuk Satışı, Çocuk Fuhuşu ve Çocuk Pornografisi Özel Raportörü, BM'nin

diğer kurulları, ECPAT, Europol, UNİCEF, İNTERPOL ve çocuk haklarıyla ilgili uluslararası pek çok saygın ve güvenilir olarak görülen kurum bu raporu hazırlamış değerli arkadaşlar.

Şimdi hemen 3. sayfada bu raporda şu söyleniyor; Lanzarote Sözleşmesine sık gönderme yapan ve buradaki maddeleri açıklayan bir rapor olduğu için bu rapor çok önemli.

Diyor ki 3. Sayfada;

“Lanzarote Sözleşmesi ve pek çok ulusal hukuk Sistemi akranlar (18 yaşın altında) arasındaki cinsel ilişkilerle bir çocukla yetişkin arasındaki cinsel ilişkiler arasında ayırım gözetir. Çocuğun gelişim halindeki yeteneklerinin tanınması ve cinsel rıza yaşına gelmiş çocukların cinsel ilişkiye hakkı olduğunun (bu ilişkilerin sömürücü ya da istismarcı nitelik taşımaması koşuluyla) kabulü açısından Lanzarote Sözleşmesi, Taraf Devletlerin belirli davranışları suç sayma yükümlülüğüne istisna getirmiştir.”

İstisna getirilmiştir diyor, yani bu tür davranışları, eğer cinsel rıza yaşına erişmişse, biraz sonra cinsel rıza yaşının kaçta başladığını da aktaracağım size, taraf devletler bu tür davranışları suç saymama istisnasına sahiptir, diyor. Rapora devam edelim, şimdi bu paragraf oldukça önemli: "18(1)(a) ve 23. *"Dolayısıyla, örneğin cinsel rıza yaşının üzerindeki bir çocuğun teşvik edilmesi kendi başına mutlaka suç oluşturan bir fiil demek değildir (ancak koşullara göre böyle de olabilir).16 Ayrıca Devletler, cinsel rıza yaşına erişmişse çocuğun cinsel istismar ya da cinsel aktivitelere tanık olmasına yol açmayı suç saymama kararı verebilir (“çocukların kötü yola sevk edilmesi”, (Madde 22). Son olarak Lanzarote Sözleşmesi Taraf Devletleri, cinsel rıza yaşına ulaşmış çocuğun rızasıyla üretilmesi ve yalnızca kişisel kullanımla sınırlı kalması durumunda pornografik materyalin üretilmesini ya da bulundurulmasını suç saymayabilir (Madde 20(3))."*

Evet, ben burayı okuduğumda anladığım şeyin yanlış olmadığını, bu Lüksemburg Raporunun da benim anladığım şeyi teyit ettiğini gördüm. Fakat tabii ki bu raporun bu kısmında gördüğünüz gibi 22. Maddeye, 23. Maddeye atıflar var. Şimdi bu 22 ve 23.maddeyi birlikte okuyalım. Diyor ki;

Madde 22 – Çocukların kötü yola sevk edilmesi

Tarafların her biri, cinsel amaçlarla, Madde 18.2'nin uygulaması kapsamında belirtilen yaşa ulaşmamış bir çocuğun, katılmaya zorlanmasa bile, cinsel maksatlarla cinsel istismara veya cinsel faaliyetlere tanık olmasına kasten neden olmanın suç teşkil etmesini sağlayacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaktır.

Madde 23 – Çocuklara cinsel amaçlarla belirli faaliyetlere katılmalarının teklif edilmesi

Tarafların her biri, bir yetişkinin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak Madde 18.2'nin uygulanması kapsamındaki yaşa ulaşmamış bir çocukla, bu çocuğa karşı

Madde 18.1.a veya Madde 20.1.a'da belirtilen suçları işleme amacıyla kasten buluşma teklifinde bulunmasını ve bu teklifi müteakiben bu buluşmaya yönelik somut eylemlere geçmesinin suç teşkil etmesini sağlamak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaktır.

Şimdi bu sözleşme bize çocukların cinsel sömürüsü ile ilgili, cinsel istismarıyla ilgili belirli bir yaştan öncesi için koruma ve güvence veriyor. Şimdi Lüksemburg Sözleşmesinin bu maddelerini açıklayan diğer paragraflarına baktığımızda olayı çok daha açık bir şekilde görebiliyoruz.

Rapordaki 36. sayfayı dikkatinize sunmak istiyorum;

"Açık herhangi bir cinsel aktivite olmaksızın çocuğu çıplak yarı çıplak ya da erotik pozlarda gösteren ancak yine de çocuğun doğrudan ya da dolaylı olarak cinselleştiren çocuk erotikası ya da cinselleştirilmiş çocuk görüntüleri bu hukuk belgelerinde çocuk pornografisi kapsamında yer almamaktadır ve pek çok devlette yasal sayılmaktadır."

Devam ediyoruz; *"Çocuk erotikasının çocuk pornografisi ile ilgili mevcut hukuk tanımaların dışında bırakılmasıyla ortaya çıkan hukuksal boşluğa 2003 yılında işaret edilmiştir. O dönemde çocuk erotikasının neden dışarıda bırakıldığı konusunda akla gelen olasılık, lütfen buraya dikkat edelim, internete sansür konusundaki tartışmalarda bir yere oturmasıdır."*

Yani biz çocuğun bilgi teknolojileri, internet teknolojileri yoluyla istismarında bir sınırlama getirdi isek yani oralara uygulanacak cezada bir sınırlama getirdiysek internetin özgürce kullanımına bir hanel getirmemek sebebiyle olabilir bu, diyor; yani burada da kesin bir şey söylemiyor ama akla ilk bu geliyor diyor.

"İster bu nedenlerle ister başka gerekçelerle daha yakın zamanlarda benimsenen örneğin Lanzarote Sözleşmesi ve 2011/93sayılı AB Direktifi gibi uluslararası hukuk belgeleri de aynı yaklaşımı sürdürürken..."

Yani cinsel rıza yaşına ulaşmış çocukların internette cinsel sömürüye, yani burada da tekrar ifade etmiş olalım, Lüksemburg raporuna göre değerli arkadaşlar, cinsel rıza yaşı pek çok ülkede 14'ten başlatılmaktadır, diyor, ama 13'ten başlatan ülkeler olduğunu da ifade ediyor.

Yani cinsel rıza yaşı 13 yaşına kadar indirgenebiliyor. Bu da şu demek oluyor ki; 13 yaşından sonra çocukların cinsel açıdan istismar edilmesi, cinsel sömürüye alet edilmesi, bunun internet üzerinden yapılabilmesi ya da bu yaştan sonra çocukların pornografik materyal üretmesi, bulundurması ve bunları kendi sahipliklerine alabilmesi Lanzarote sözleşmesi tarafından suç sayılmayabiliyor.

Şimdi 51. Sayfada Lanzarote Sözleşmesi " hazırlama" diye bir kavram kullanıyor. Yani Lüksemburg raporu bu hazırlama kavramının içeriğini açıklıyor. Hazırlama kavramı çocukların cinsel amaçlar için teşviki olarak Lanzarote Sözleşmesinde tanımlanıyor. Yani birtakım kişiler, gruplar, birtakım merkezler çocukları cinsel amaçlar için özendiribilirmiş ve teşvik edebilirmiş. Hazırlama kavramı bunu içeriyormuş, yani böyle yaparsan ne olur? Şimdi rapor diyor ki; *"hazırlama konusunu ele alan bir başka potansiyel zaaflı da devletlere bu tür fiilleri yalnızca cinsel rıza yaşına ulaşmamış çocuklara yöneldiğinde suç sayma yükümlülüğü getirmesidir. Böylece, söz konusu yaşın üzerinde olup yine de sömürücü nitelikte bir duruma sürüklenebilecek ya da bu yönde manipüle edilebilecek kişilere yeterli koruma sağlanamamış olmaktadır."*

Peki, o zaman soralım, neden? Kimin için? Kimin çıkarları için? Söze geldiğinde lafa geldiğinde çocuklar için, çocuk hakları için siyasetler, uluslararası STK'lar, uluslararası şirketler yeri göğü ayağa kaldıracak ama en mide bulandıran, en iğrenç, en insanlık dışı eylemlerde 13 yaşındaki 14 yaşındaki çocukların cinsel istismarına göz yumulmasına tolerans gösterilmesini sağlayan sebep nedir?

İşte bunun en temel sebebi başlangıçta anlatmış olduğum moda endüstrisidir.

Çocukların, kadınların ve erkeklerin bedeninden kazanan, onların bedenini sömürgeleştirerek, onların bedenini metalaştırarak kazanan çok devasa bir sektör var, çok devasa kazanılan kârlar var, işte onların bu maddelerde elinin olduğunu görüyoruz. Yani diyor ki; kardeşim ben 13 yaşındaki çocuklarla anlaşıyorum, onları ajanslarda çalıştırıyorum, onların bedenlerini sergiliyorum, onların defilelerde, podyumlarda bedenlerini kullanıyorum.

Eğer sen istismar ve sömürüyü buraya kadar indirersen benim kârımı benim çıkarlarımı engellemiş olursun.

O yüzden değerli arkadaşlar şunu unutmayalım; Uluslararası hukuk, uluslararası normlar ne kadınları ne erkeleri ne de çocukları koruyor. Uluslararası hukuk küresel monarkların, küresel sermayedarların, erkeklerin, kadınların ve çocukların bedenlerini metalaştıran onların bedenlerini sömürgeleştiren kirli endüstrinin çıkarlarını koruyor. Bu kirli hukuka boyun eğmek demek insanlığımızdan vazgeçmek demektir. O yüzden sadece Türkiye'nin değil bu metnin altında imzası olan bütün ülkelerin insanlığın vicdanı adına bu sözleşmeden çekilmesi gerekir.

Hepinize iyi günler diliyorum. (07.05.2020)

MÜCAHİT GÜLTEKİN

Deşifre eden: Hatice BİNGÜL